

SAVITAIPALEEN KUNNAN YMPÄRISTÖSTRATEGIA

Juha Saajoranta

2020

SAVITAIPALEEN KUNNAN YMPÄRISTÖSTRATEGIA

1. Kunnan ympäristöstrategian perusteet

Ympäristöstrategian lainsäädännöllisen perustan muodostavat perustuslaki ja kuntalaki sekä erityislait, kuten maankäyttö- ja rakennuslaki, luonnonsuojelulaki, vesilaki, metsälaki, jätelaki sekä laki kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta. Terveellinen ympäristö on jokaisen kuntalaisen oikeus. Tämä oikeus on myös ympäristönsuojelua koskevan lainsäädännön lähtökohtana. Sen mukaisesti ympäristön huomioon ottaminen koskettaa merkittävää osaa kunnan toiminnoista, toki niin, että osa toiminnoista on painotukseltaan merkittävämpiä kuin toiset.

Ympäristöstrategia koostuu osa-alueista, joilla kuvataan ne kunnan painopistealueet, jotka ovat keskeisiä määriteltäessä yllä mainittua Savitaipaleen kuntalaisten oikeutta terveelliseen ympäristöön. Avaintekijöitä Savitaipaleen kunnan ympäristöstrategian määrittelyssä ovat:

- ympäristöasioiden huomioiminen kunnan organisaatiossa sekä päätöksenteossa
- ympäristöasioihin liittyvä vuorovaikutus ja tiedon jakaminen kuntalaisille ja kunnassa toimiville yrityksille
- Kuolimon omaleimaisuuden turvaaminen kunnan ympäristöstrategiassa
- kunta toteuttaa kestävästä materiaali- ja energiataloutta
- pinta- ja pohjavesien käyttökelpoisuus
- ilmastonmuutoksen torjunta
- luonnon monimuotoisuuden turvaaminen
- maaperän puhtaus
- kestävä materiaali- ja energiatalous
- maisema-arvot

2. Kunta edistää ympäristöasioiden huomioimista omassa organisaatiossaan ja päätöksenteossään

Strateginen tavoite:

Kunnan operatiivisen toiminnan ja päätöksenteon kulttuuri on kunnan ympäristötietoista ja ympäristön kannalta kestävä.

Keinot tavoitteen saavuttamiseksi:

Kunnan operatiiviselle toiminnalle luodaan haitallisia ympäristövaikutuksia ehkäiseviä toimintamalleja, joilla tuetaan ympäristövaikutukseltaan positiivisten ratkaisumallien toteutusta niin päätöksenteon valmistelussa kuin itse päätöksenteossakin. Näihin toimintamalleihin liittyvät keskeisesti ajantasaisen tiedon hankkiminen, tieto-aidon ylläpitäminen sekä kunnan sisäinen keskustelu ja vuorovaikutteisuus kunnan työntekijöiden ja päätöksentekijöiden välillä.

3. Ympäristöasioihin liittyvä vuorovaikutus ja tiedon jakaminen kuntalaisille ja kunnassa toimiville yrityksille

Strateginen tavoite:

Savitaipaleen kunnassa käydään vilkasta, asiapohjaista keskustelua ja ajatustenvaihtoa kulloinkin ajankohtaisista ympäristöasioista. Näitä ovat esim. Kuolimon tila ja veden laatu, energian säästö ja energiaratkaisut, kiertotalous ja ilmastonmuutos.

Keinot tavoitteen saavuttamiseksi:

Päämäärän saavuttaminen edellyttää kunnan taholta tehokasta tiedotustoimintaa ja neuvontaa kuntalaisten ja kunnassa toimivien yritysten suuntaan sekä Savitaipaleen kunnan ympäristötietouden huomioimista ja sisällyttämistä kasvatus- ja opetustoimintaan.

4. Kuolimon omaleimaisuuden turvaaminen kunnan ympäristöstrategiassa**Strateginen tavoite:**

Kuolimo -järvi on Savitaipaleen kunnan keskeisin luonnonelementti. Kunta turvaa järven veden laatua ja luonnon omaleimaisuutta kunnan ympäristöstrategian keskeisenä osa-alueena.

Keinot tavoitteen saavuttamiseksi:

Kuolimon omaleimaisuuden turvaamiseksi järvi on ranta-alueineen liitetty Natura 2000 -verkostoon. Järven tilaan liittyviä ohjauskeinoja ovat mm. rakentamiseen liittyen maankäyttö- ja rakennuslaki, kunnan rakennusmääräykset, ympäristölainsäädäntö sekä metsälaki. Tämän ohella järven tilan muutoksia seurataan tarkkailuohjelman puitteissa nyt ja jatkossa.

Järvelle suuntautuu kasvavassa määrin veneliikennettä. Savitaipale on uusinnut laiturikapasiteettiaan vuonna 2019. Tarkoituksena on mahdollistaa veneiden säilytys keskitetysti siten, että liikkumista ranta-alueilla voidaan minimoida. Kunta lisää veneiden laituripaikkoja tarpeen mukaan. Tämän lisäksi veneilyn vaikutukset ulottuvat Kuolimon ranta-alueille ja saariin rantautumisten määrän lisääntyessä. Tavoitteena on luoda järvellä liikkujille karttoihin merkittävät rantautumispaikkoja ranta-alueiden turmeltumisen ja roskaantumisen estämiseksi.

Järvelle suuntautuvan matkailun kehittämisessä painopiste on ekologisessa ja luontoa säästävissä matkailussa.

5. Kunta toteuttaa kestävästä materiaali- ja energiataloutta**Strateginen tavoite:**

Kunnan energiaratkaisut pohjautuvat myös jatkossa bioenergiaan tai muihin uusiutuvan energian ratkaisuihin. Kunta edistää toiminnassaan ja kilpailuksissaan mahdollisuuksiensa mukaan sellaisia materiaalisia ratkaisuja, jotka tukevat kiertotalouden periaatteita ja ovat luonnonvarojen käytön ja ympäristökuormituksen kannalta kestäviä, eivätkä ole haitaksi ympäristöterveydelle.

Keinot tavoitteen saavuttamiseksi:

Kestävän energiatalouden ratkaisumallit ovat käytössä Savitaipaleen kunnan kaukolämmön tuotannossa jo tällä hetkellä. Nykyinen ratkaisumalli on yhteensopiva myös ilmastonmuutokseen liittyvien hiilinieluvaateiden kanssa. Kunta toimii näin myös jatkossa. Sähkön kilpailutuksen yhteydessä kilpailutetaan myös ns. vihreän sähkön käyttömahdollisuus.

6. Pinta- ja pohjavesien käyttökelpoisuus**Strateginen päämäärä:**

Savitaipaleen kunta estää haitallisia päästöjä/valumia Kuolimo -järveen sekä muihin alueen pintavesistöihin ja pohjavesiin näiden veden laadun ja käyttökelpoisuuden turvaamiseksi.

Keinot tavoitteen saavuttamiseksi:

Savitaipaleen kuntaan on laadittu pohjavesien suojelusuunnitelma sekä vesihuollon varautumissuunnitelma, jotka päivitetään säännöllisin väliajoin.

Kunnassa on toteutettu ja toteutetaan viemäriverkoston saneerauksia kunnan budjetissa suunnitellulla tavalla viemäristössä tapahtuvien vuotojen torjumiseksi. Kunnan jätevedenpuhdistamo on saneerattu v. 2018-2019 ja sen toimivuutta tarkastellaan voimassa olevan tarkkailusuunnitelman puitteissa.

Kunta on rakentanut Kapakojan yhteyteen kosteikon, jonka kautta hule- ja sadevedet ohjataan Kuolimon Pappilanlahteen. Kosteikon toimivuutta seurataan tarkkailuohjelman puitteissa. Hule- ja sadevedet kylminä vesinä haittaavat jätevedenpuhdistamo toimintaa. Tästä syystä niiden erilliskäsittelyä esim. kosteikkoitten kautta tehostetaan kunnan kulloisessakin budjetissa esitetyllä tavalla.

Tarvittaessa kunnan kosteikkokapasiteettiä lisätään hallitusti.

Kunta on aktiivisesti mukana Kuolimo -järven hyödyntämisen kehittämisessä myös siten, että järven ekologiset arvot ja veden sekä muun järveen liittyvän ympäristön laatu säilyvät mahdollisimman hyvällä tasolla.

Kunnan ohjauskeinoja veden laatuun ja vesihuoltoon liittyvissä asioissa ovat ympäristöviranomaisten myöntämät luvat, kunnan rakennusmääräykset sekä yllä mainitut suunnitelmat. Kunnan vesihuollon toimintaan liittyvä tiedotus on toistuvaa ja onnettomuus/vaaratilanteissa oikea-aikaista. Kunta ylläpitää edellä esitettyyn liittyvää osaamista yllä koulutuksella ja ajantasaisen tiedon väittämällä niin kunnan sisällä kuin kuntalaisillekin.

Kuva 1. Sade- ja hulevesien hallittua poisjohtamista varten toteutettu Kapakojan kosteikko

7. Ilmastonmuutoksen torjunta

Strateginen tavoite:

Savitaipaleen kunta toimii aktiivisesti ilmastonmuutoksen ehkäisemiseksi niin, että kunta on omalta osaltaan hiilineutraali vuonna 2035.

Keinoja tavoitteen saavuttamiseksi:

Savitaipaleen kunta ehkäisee ilmastonmuutosta maankäytön suunnittelulla, lupamenettelyillä sekä valvonnalla ja neuvonnalla. Kunta hoitaa omistamiaan metsiä siten, että metsät toimivat laadukkaina hiilinieluinä mutta myös järkevästi talousmetsinä.

Kunta edistää aurinkopaneelien ja maalämmön käyttöä rakennusvalvonnan kautta sekä kunnan erilaisten teemahankkeiden avulla. Kunta siirtyy omassa käytössään käyttämään mahdollisuuksien mukaan vähäpäästöistä kalustoa. Samoin kunta edistää toimillaan vähäpäästöisen ja fossiilittoman lämmityksen, ajoneuvokannan ja muun kaluston yleistymistä.

Julkisen liikenteen käytön lisäämistä edistetään siten, että liikenteen aikataulut palvelevat työssäkävijöitä ja muita tarvitsevia. Keskeisille linja-autojen pysähtymispaikoille pyritään edistämään ja varaamaan liityntä-pysäköintipaikkoja henkilöautoille siten, että oman auton käyttöä voidaan vähentää.

Kunta osallistuu aktiivisesti alueellisiin hankkeisiin, joilla pyritään vaikuttamaan ilmastonmuutoksen ehkäisemiseen. Näitä hankkeita voivat olla esim. Etelä-Karjalan kuntien ja LUT -yliopiston sekä ammattikorkeakoulun kanssa toteutettavat yhteishankkeet.

Kunta / ympäristötoimi opastaa ja neuvoa asukkaita omakohtaisiin toimenpiteisiin ilmastonmuutoksen torjumiseksi. Näitä toimenpiteitä ovat mm. teemaan liittyvät kylätahtumat, aktiivinen tiedottaminen, kunnan yrityksille suunnattavat tilaisuudet, joissa käsitellään mahdollisuuksia hankkia rahoitusta ilmastonmuutosta estäviin hankkeisiin, teknisiä ratkaisuja jne.

8. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen

Strateginen tavoite:

Savitaipaleen kunta torjuu luonnon monimuotoisuuden köyhtymistä valtakunnallisten tavoitteiden mukaisesti. Painopistealueina ovat Kuolimon ohella rannat, suot ja pellot, joissa lajiston köyhtyminen on voimakkainta. Erityistä huolta kannetaan Kuolimon herkästä lajistosta ja nieriän osalta endeemisestä lajista.

Keinot tavoitteen saavuttamiseksi:

Luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen edellyttää, että Savitaipaleen kunnassa on riittävä viheralueverkosto erilaisten luontotyyppien ylläpitämiseksi. Lainsäädännöllisen perustan luonnon monimuotoisuuden ylläpitämiseksi antavat luonnonsuojelulaki, metsälain ja vesilaki. Lainsäädäntö kattaa myös suojeltavat uhanalaiset lajit (LsL 46 § sekä luonto- ja lintudirektiivin liitteen IV a mukaiset lajit).

Tällä hetkellä ympäristöministeriön asetuksella ollaan Savitaipaleen kunnan alueelle perustamassa olemassa olevien luonnonsuojelualueiden ja Kuolimon Natura 2000 -alueen lisäksi kuutta uutta pienialaista luonnonsuojelualueita.

Savitaipaleen kunnan ohjauskeinoja luonnon monimuotoisuuden ylläpitämisessä ovat ympäristölainsäädännön, metsälain sekä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten velvoitteiden huomioiminen suunnittelussa sekä valvonta- ja lupamenettelyissä.

Kuva 2. Kuolimo kirkasvetisenä ja karuna nuottaruohotyypin järvenä edustaa luonnon monimuotoisuutta parhaimmillaan

Savitaipaleen kunnalla on omistuksessaan 240 hehtaaria metsämaata. Kunnan metsille on laadittu metsänhoitosuunnitelma vuosiksi 2016-2025. Suunnitelman lähtökohtana on ollut, että metsät käsitellään normaalin metsätalouden ehdoin. Savitaipaleen kunnanvaltuusto on hyväksynyt laaditun suunnitelman.

Jatkossa ja erityisesti vuonna 2025 laadittavassa uudessa metsänhoitosuunnitelmassa keskeisiä kriteereitä ovat taloudellisen tuoton ohella metsien käsittely hiilensidontaa suosivalla tavalla, samalla huomioiden luonnon monimuotoisuuden vaatimukset.

9. Maaperän pilaantumisen ehkäiseminen

Strateginen tavoite:

Kunta estää oman toimintansa puitteissa haitallisten aineiden pääsyn maaperään ja huolehtii siitä, että onnettomuuksien tapahtuessa puhdistustoimet ovat riittävät ja oikea-aikaiset. Kunnan yhteistyö palo- ja pelastusviranomaisiin sekä ympäristöviranomaisiin on kiinteää ja tehokasta.

Keinot tavoitteen toteuttamiseksi.

Kunta huolehtii maaperän pilaantuneisuuden estämisestä jo ennakkoon lupamenettelyiden avulla, riittävällä valvonnalla ja neuvonnalla sekä alueellaan olevien maanalaisten öljysäiliöiden tarkastuksilla ja kuntalaisille suunnatulla neuvonnalla korvaavista energiaratkaisuista.

10. Kunta huolehtii maisemallisten ja kulttuurillisten arvojen säilymisestä

Strateginen tavoite:

Kunnan alueella toteutettavat, ympäristöä muokkaavat toiminnot eivät muuta arvokkaita luonnon, maiseman tai kulttuurimaiseman arvoja enempää kuin asianmukainen ja oikeusvaikutteinen kaavoitus ja kunnassa hyväksytyjen rakennusmääräysten mukaiset lupaprosessit mahdollistavat.

Keinot tavoitteen saavuttamiseksi:

Ohjauskeinoina toimivat maankäytön suunnittelu, kunnan rakennusmääräykset sekä erillisillä päätöksillä suojelemalla maisemallisesti tai kulttuurimaisemallisesti arvokkaita kohteita.

